

REZOLUȚIA O.N.U. PRIVIND PROCESUL DE DECOLONIZARE

Intensificarea mișcărilor de eliberare de sub dominație colonială, după cel de-al doilea război mondial, creșterea numărului statelor favorabile procesului de decolonizare au determinat înscrierea pe agenda celei de-a XV-a sesiuni a O.N.U. a punctului referitor la lichidarea definitivă a colonialismului. Adunarea Generală a O.N.U. din 14 decembrie 1960 a adoptat un document, și anume: „Declarația cu privire la acordarea independenței țărilor și popoarelor coloniale“ (rezoluția nr. 1514). Pentru proiectul acestei declarații au votat 89 state, iar 9 -- S.U.A., Anglia, Franța, Australia, Belgia, Portugalia, Spania, R. S. Africană, Republica Dominicană s-au abținut de la vot. Republica Socialistă România și-a adus o contribuție de substanță la elaborarea acestei declarații, care a fost apreciată ca o adevărată Cartă a decolonizării.

Textul

1. Supunerea popoarelor unei subjugări, dominații și exploatare străine constituie o negare a drepturilor fundamentale ale omului, este contrară Cartei Națiunilor Unite și o piedică în calea promovării păcii și cooperării mondiale.

2. Toate popoarele au dreptul la autodeterminare; în virtutea acestui drept, ele își decid în mod liber statutul politic și urmăresc în mod liber dezvoltarea lor economică, socială și culturală.

3. Inadecvarea pregătirii politice, economice, sociale sau educaționale nu poate în nici un caz servi drept pretext pentru a întârzia independența.

4. Se va pune capăt oricărei acțiuni armate și oricărei măsuri represive împotriva popoarelor dependente, pentru a li se asigura exercitarea, în pace și în mod liber, a dreptului lor la independență și respectarea integrității teritoriului lor național.

5. Vor fi luate măsuri imediate în teritoriile sub tutelă, teritoriile neautonome și în toate celelalte teritorii care n-au obținut încă independența, pentru a fi transferată întreaga putere populațiilor acestor teritorii, fără nici un fel de condiție sau rezervă, conform voinței și dorinței liber exprimate, fără nici un fel de distincție de rasă, credință sau culoare, în scopul de a le permite să se bucure de independență și de o libertate completă.

6. Orice încercare vizând distrugerea parțială sau totală a unității naționale și a integrității teritoriale a unei țări este necompatibilă cu scopurile și principiile Cartei Națiunilor Unite.

7. Toate statele trebuie să observe cu fidelitate și în mod strict prevederile Cartei Națiunilor Unite, ale Declarației universale a drepturilor omului și ale prezentei declarații pe baza egalității, neamestecului în treburile interne ale statului, respectului drepturilor suverane și integrității teritoriale a tuturor popoarelor.

(Radu Vasiliu, *Decolonizarea și relațiile internaționale*, București, 1972, pag. 297—298).

Comentariu istoric

Prăbușirea și descompunerea sistemului colonial în ansamblu (decolonizarea), accesul popoarelor coloniale la existență de sine stătătoare, reprezintă alături de victoria revoluției socialiste în țările ce alcătuiesc astăzi sistemul statelor socialiste, unul din factorii caracteristici ai epocii contemporane.

Colonialismul a creat un sistem de relații economice speciale între metropole și teritoriile dominate. Acestea din urmă furnizează la prețuri derizorii materii prime variate industriei în plin avânt a statelor imperialiste. Astfel a luat ființă, o vastă structură de rezervații furnizoare și de piețe de desfacere monopolizate.

Dacă la sfârșitul primului război mondial 72% din teritoriu și aproximativ 2/3 din populația globului se găseau sub dominație colonială, astăzi se află în lichidare ultimele vestigii ale colonialismului din Africa australă. După al II-lea război mondial, în condițiile noului raport de forțe pe plan internațional, lupta de eliberare a popoarelor asuprite a triumfat, în locul vechilor imperii coloniale au apărut peste 100 de noi state independente.

Într-o serie de țări ale Africii, Asiei și Americii Latine, revoluțiile de eliberare națională conduse de comuniști s-au transformat în revoluții de democrație populară, contribuind la extinderea și consolidarea sistemului mondial al socialismului. Victoria acestor revoluții nu poate fi concepută fără sprijinul multilateral acordat de celelalte țări socialiste, fără solidaritatea militantă a tuturor forțelor progresiste din lume, inclusiv a forțelor progresiste din S.U.A. și din ultimile bastioane ale colonialismului: Marea Britanie, Franța, Olanda, Belgia, Spania și Portugalia.

La sfârșitul celui de al II-lea război mondial și-au dobândit independența Vietnamul, Indonezia, Coreea, China. Dar imperialismul englez, francez, olandez și american urmărind să mențină vechile stări de lucruri, a recurs la intervenția armată. O situație încordată s-a menținut și în Orientul Apropiat și Mijlociu datorită amestecului imperialismului străin.

Perioada de după al II-lea război mondial a marcat o cotitură istorică și în destinele popoarelor continentului african. În preajma războiului, cu excepția Uniunii Sud-Africane, a Liberiei și a Egiptului, care aveau din 1936 o independență formală, Africa se găsea sub stăpânirea puterilor coloniale. Coloniile franceze ocupau 1/3 din suprafața continentului, iar cele engleze 8 milioane km², Belgia 2,4 milioane km², Portugalia 2,1 milioane km², Spania 300 000 km². După război, în numai două decenii (1947—1968) pe harta politică a Africii au apărut nu mai puțin de 40 state independente. În destrămarea imperiului colonial african un rol decisiv revine factorilor interni și nu „bunavoinței“ fostelor imperii coloniale. La lupta de eliberare a popoarelor africane au participat activ, partidele comuniste africane. Acestea s-au manifestat ca forțe active ale luptei de eliberare socială și națională.

Anul 1960 a constituit un moment de vîrf în lupta de eliberare a popoarelor africane, motiv pentru care a fost numit „Anul Africii“. Analizîndu-se situația popoarelor coloniale, Adunarea Generală a O.N.U. din decembrie 1960 a hotărît adoptarea „Declarației privind acordarea independenței țărilor și popoarelor coloniale“.

Prin Carta Națiunilor Unite, popoarele, prin reprezentanții lor, au stabilit drepturile fundamentale ale omului și hotărîrea lor de a le respecta, egalitatea în drepturi a națiunilor mari și mici, sprijinirea popoarelor pentru progres social. În cadrul Adunării Generale a O.N.U., s-a subliniat necesitatea de a fi create condiții de stabilitate, relații pașnice și prietenești între state, pe baza respectării principiului egalității în drepturi și liberei determinări a tuturor popoarelor, a drepturilor omului și al libertăților fundamentale, fără deosebire de sex, limbă sau religie. Se manifestă intens lupta pentru libertate a popoarelor dependente.

În 1962, după ce Algeria și-a cucerit independența, imperiul colonial francez din Africa era desființat. Între 1961—1966 au devenit independente coloniile și protectoratele britanice, în 1968 fosta Guinee spaniolă. În anii 1973—1975 s-au eliberat și foste colonii africane ale Portugaliei. În prezent se desfășoară lupta forțelor patriotice din Namibia împotriva trupelor sud-africane.

Și în țările Americii Latine se desfășoară o vastă revoluție națională democratică, antifeudală și antiimperialistă, care depășește cadrul revoluțiilor de tip burghez sau burghezo-democratic. America Latină se înfățișează ca un teritoriu al contrastelor și, din această cauză o lume în plină efervescentă, formată din 25 state, pe o suprafață de 20.570.032 km². Au loc revoluții, național-democratică în Peru, (1968), democrat-populară în Chile (1970—1973) sau socialistă în Cuba. Afirmarea tot mai viguroasă a dorinței popoarelor latino-americane de a trăi și a se dezvolta liber și-a pus amprenta pe ultimele reuniuni ale membrilor Organizației Statelor Americane (organizație creată în cadrul Conferinței de la Bogota, în 1948) de la San José, aprilie 1971, Washington, aprilie 1973, Quito, noiembrie 1974. În cadrul acestor reuniuni s-a cerut recunoașterea dreptului fiecărui stat de a-și hotărî propria cale de dezvoltare, în conformitate cu propria sa ideologie, cu interesele sale și cu sistemul său de guvernământ.

De altfel, conform Declarației O.N.U. cu privire la acordarea independenței țărilor și popoarelor coloniale, toate popoarele au dreptul la autodeterminare, ele își decid în mod liber statutul politic și urmăresc în mod liber dezvoltarea economică, socială și culturală. Toate statele trebuie să respecte prevederile Cartei Națiunilor Unite, ale Declarației universale și a drepturilor omului, ale Declarației cu privire la acordarea independenței țărilor și popoarelor coloniale, pe baza egalității, neamestecului în treburile interne ale statelor, respectării suveranității și integrității teritoriale a tuturor popoarelor.

După cucerirea independenței, țările eliberate de sub dominație colonială au de rezolvat o serie de probleme de care depinde progresul lor general: întărirea suveranității lor naționale, independența economică, înlăturarea subdezvoltării etc.

Iată de ce, așa cum se subliniază în Programul Partidului Comunist Român, pentru respectivele țări „trecerea la socialism se impune ca o necesitate obiectivă a progresului economico-social, a lichidării, într-un timp istoric cât mai scurt a stării de subdezvoltare.”

România situează raporturile cu țările în curs de dezvoltare atât în contextul colaborării bilaterale, cât și în contextul luptei generale împotriva politicii imperialiste, colonialiste și neocolonialiste, pentru făurirea unei noi ordini economice și politice internaționale.

Indicații metodice

Conținutul „Declarației cu privire la acordarea independenței țărilor și popoarelor coloniale” (rezoluția nr. 1514 (XV) oferă posibilitatea de informare a elevilor și de îmbogățire a cunoștințelor, cu privire la lupta de eliberare a popoarelor de sub dominație colonială, de dorința lor de a decide singure statutul politic și dezvoltarea lor economică, socială și culturală.

Textul rezoluției poate fi folosit atât la clasa a VII-a, la istoria universală modernă și contemporană, la lecția „Destrămarea sistemului colonial al imperialismului. Formarea de noi state independente”, la clasa a XII-a, la Probleme fundamentale ale istoriei lumii moderne și contemporane, la lecția „Destrămarea sistemului colonial al imperialismului. Probleme ale țărilor în curs de dezvoltare”, cât și la clasa a X-a, la istoria contemporană a României, la tema România în anii construirii societății socialiste (1948—1965), lecția „Politica externă a României în perioada 1948—1965”.

La clasa a VII-a urmărim mai întâi prin text să le formăm elevilor anumite noțiuni pe care nu le cunosc, (colonialism, dreptul la autodeterminare, principiile Cartei Națiunilor Unite). La clasa a XII-a comentariul textului rezoluției se poate realiza în întregime, la capitolul sfârșitul sistemului colonial.

Pus în dezbateri textul oferă elevilor posibilitatea să înțeleagă că prăbușirea în perioada postbelică, a sistemului colonial al imperialismului, precum și eșecul intervențiilor forțelor contrarevoluționare imperialiste se datoresc, înainte de toate, creșterii după 1945, a luptei de eliberare, adesea eroică și plină de sacrificii, a popoarelor din colonii, semicolonii și țările dependente.

La clasa a X-a, la subcapitolul „Politica externă a României în perioada 1948—1965” putem sublinia contribuția României la elaborarea acestei declarații cu privire la decolonizare, spre a scoate în evidență sprijinul acordat de România luptei popoarelor pentru independență. De asemenea, România a acționat în vederea canalizării eforturilor spre grăbirea cuceririi independenței de către popoarele coloniale, pentru lichidarea definitivă a politicii de discriminare rasială, pentru instaurarea unor relații democratice între toate popoarele indiferent de rasă sau culoare.

Pe plan metodologic, utilizarea documentului rezoluției privind decolonizarea dă posibilitatea elevilor să înțeleagă mai profund evenimentul, și să realizeze învățarea prin descoperire, cu rezultate bune în clasa a X-a și a XII-a.

Lectura și comentarea textului se vor realiza în momentul în care se ajunge cronologic la aceste evenimente.

La clasa a VII-a profesorul poate însoți comentariul textului în limita timpul disponibil, de scurte proiecții la epidiascop.

BIBLIOGRAFIE

PROGRAMUL PARTIDULUI COMUNIST ROMÂN DE FAURIRE A SOCIETĂȚII SOCIALISTE MULTILATERAL DEZVOLTATE ȘI ÎNAINȚARE A ROMÂNIEI SPRE COMUNISM, Editura politică București, 1975, pag. 179—180, 189—190; Jacques Arnault, PROCESUL COLONIALISMULUI; Constantin Bușe, Zorin Zamfir, Alexandru Vianu, Gheorghe Bădescu, RELAȚII INTERNAȚIONALE ÎN ACTE ȘI DOCUMENTE, vol. III (1945—1982), Editura didactică și pedagogică, București, 1983, pag. 96—98; Tănase Negulescu, ROMÂNIA LA ORGANIZAȚIA NAȚIUNILOR UNITE, Editura politică, București, 1975 pag. 84—91; Radu Vasiliu, DECOLONIZAREA ȘI RELAȚIILE INTERNAȚIONALE, f. 1. București, 1972, pag. 297—299.

Lic. ind. 37, Buc.
FLORICA BALUȚA